

Glazkova I. Y.

BARRIER PEDAGOGICS IN THE CONTEXT OF IMPLEMENTATION
OF THE IDEA OF SOCIETY SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The article is devoted to the clarification of the possibilities of barrier pedagogics as a new direction of professional pedagogical science in the context of implementing the strategy of society sustainable development. There have been considered in the study the barriers hindering the sustainable development of the individual as a social subject (motivational, cognitive-thinking, operational), as well as barriers of professional activity of the teacher (methodological, operational), which reduce the effectiveness of social and educational activities to stimulate the personality to sustainable development. It has been proved that barrier pedagogics is updated in the context of the implementation of the idea of sustainable social development in two main aspects. First, it is important to form the competence of future teachers in preventing and overcoming pedagogical barriers that impede their effective professional activity for sustainable development of the individual, social group. Secondly, they should be able to contribute to the formation of a person's ability to overcome the barriers of their own development. It is shown in the study that the awareness of future teachers of the identified barriers as well as their joint creative searching the ways to overcome them in the process of professional training is an important condition for the effectiveness of their activities with the view to sustainable development of the individual, social group, society as a whole.

Key words: barrier, barrier pedagogics, sustainable development, society, personality, professional training.

УДК 378.147:784

Коваленко О. А., Тань Сяо*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬОГО СМАКУ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В КНР

У статті досліджено зростання ролі художньо-виховного потенціалу музичного мистецтва як одного з актуальних і ефективних засобів музично-естетичного виховання в системі мистецької вищої освіти; з'ясовано зміст поняття «художній смак» через узагальнення філософської, психологічної, педагогічної та музикознавчої літератури; обґрунтовано педагогічні умови розвитку, до яких належать: стимулювання художньо-творчої самореалізації майбутніх учителів музичного мистецтва на основі діалогічного стилю педагогічного спілкування, активізація творчо-пошукової діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва на основі проблемного навчання; окреслено важелі художньо-виховного впливу музичного мистецтва, а саме: жанрово-стильову багатогранність, синкретичність та унікальність мистецтва імпровізації.

Ключові слова: художній смак, музично-виконавська діяльність, готовність, професійна підготовка.

Загальновідомо, що розбудова сучасної освіти у високорозвинених країнах світу орієнтується насамперед на відродження власних національних традицій. Саме на майбутнього вчителя музичного мистецтва покладається відродження й оновлення культурно-освітнього простору, сприяння зростанню духовного потенціалу суспільства. Державна освітня програма КНР урахує потребу у висококваліфікованих спеціалістах, тому значна частина китайської молоді навчається в багатьох країнах Європи, зокрема й в Україні.

Разом із тим професія майбутнього вчителя музичного мистецтва за своєю природою є поліфункціональною, крім поставленого співацького голосу наставник має бути обізнаний у різних сферах фахової діяльності – науково-методичній, викладацькій, виконавській. Тому проблема вокально-педагогічної майстерності майбутнього вчителя

*© Коваленко О. А., Тань Сяо

музики набуває особливої актуальності, незважаючи на те, що питання педагогічної майстерності були предметом уваги багатьох фахівців – педагогів, психологів, мистецтвознавців, теоретиків, методистів.

Вагомим значенням набувають питання вдосконалення музично-естетичного виховання студентів, формування та розвитку естетичних почуттів, художніх інтересів, смаків та ідеалів.

Мета статті полягає у визначенні та обґрунтуванні педагогічних умов і методики розвитку художнього смаку майбутніх учителів музичного мистецтва.

Проблема розвитку художнього смаку особистості є складною, неоднозначною та досліджується представниками різних наук. Феномен художнього смаку привертає увагу численних дослідників як інтегративний показник естетичної культури, духовності та індивідуальної своєрідності особистості (О. Буров, Ш. Герман, О. Дивненко, Л. Коган, О. Лармін, В. Лисенкова, А. Лосєв, І. Маца, В. Разумний, О. Семашко, В. Скатерщиков, Р. Тельчарова, В. Шестаков, Р. Шульга); естетизованих почуттів і переживань (О. Костюк, О. Лазаревська, А. Молчанова, Є. Назайкінський, С. Рубінштейн, Б. Теплов); гармонійної єдності чуттєвого й раціонального (В. Липський, Б. Лихачов, Є. Яковлев). Слід зазначити, що дослідження методологічних та методичних аспектів різних напрямків вокально-педагогічної підготовки китайських студентів розглянуто в працях таких китайських учених, як Ван Лей, Вей Лімін, Лі Чуньпен, Лі Хай, Ма Цзюнь, Чжао Веньфан, Чен Дін, Цзінь Нань та ін.

Актуалізація естрадної музики, збагачуючи палітру музичної культури КНР, сприяє формуванню нового естетичного бачення й свідомого особистісного ставлення до цього напрямку музичного мистецтва. Неповторне у своєму жанрово-стильовому розмаїтті завдяки виразній синкретичності й різноплановості форм музичне мистецтво має значний художньо-виховний потенціал, сприяє яскравому виявленню творчої індивідуальності й має дарувати слухачам естетичну насолоду, що безпосередньо залежить від розвиненості художнього смаку майбутніх учителів музичного мистецтва. Проте, незважаючи на значну кількість наукових досліджень, проблема розвитку художнього смаку майбутніх учителів музичного мистецтва далека від остаточного вирішення. Аналіз системи фахової підготовки в мистецьких вищих навчальних закладах КНР свідчить про недооцінку ролі художньо-виховного потенціалу музичного мистецтва у вирішенні педагогічних завдань, зокрема формування художнього смаку майбутніх учителів музичного мистецтва, що безумовно впливає на їх загальнопрофесійний і художньо-творчий рівень розвитку.

З огляду на це, у музично-педагогічній науці обмаль комплексних, системних досліджень проблеми розвитку художнього смаку як інтегративного елемента професійної діяльності. Тому виникає нагальна потреба в науковому обґрунтуванні шляхів оптимізації навчально-виховного процесу в цьому напрямку підготовки.

Музично-педагогічна й музично-просвітницька спрямованість підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в мистецьких вищих навчальних закладах зумовлює потребу формування художнього смаку майбутніх учителів музичного мистецтва засобами музичного мистецтва як шляху збагачення їх естетичної культури, виконавської майстерності, досягнення багатогранності художньо-творчого розвитку.

Набуття майбутнім учителем музичного мистецтва комплексу вокально-хорових навичок надає йому можливість мобільно використовувати різні манери звукоутворення залежно від жанру твору (академічного, естрадного, народного та ін.); здійснювати корекцію вокальної діяльності з урахуванням педагогічних завдань у навчальному процесі і під час виконавської діяльності; мобільно змінювати режим роботи голосу у вокальному та мовному режимах.

Оволодіння комплексом ключових фахових компетенцій за умови оволодіння механізмами апперцепції, дотримання принципів наочності, поступовості, зацікавленості, емоційного відгуку зумовлює формування вокально-педагогічної

майстерності в майбутнього вчителя музичного мистецтва на основі традицій Китаю та України.

Аналізуючи специфіку підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва на основі порівняння методик китайської та української вокальних шкіл, ми звернули увагу на спільні риси, що характеризують східну й західну манери вокального виконання. Так, у статті китайського дослідника Цзіннь Нань простежуються психофізіологічні особливості майбутнього вчителя, які забезпечують успіх у вокально-педагогічній діяльності [3; 5]. На його думку, унікальність самовираження майбутнього вчителя залежить не тільки від якості голосу, а й від уміння втілити цей образ відповідно до дійсності, відображеної епохою, конкретної ситуації, що прямо залежить від світогляду співака, його відчуття картини світу.

Ця картина світу розкривається у всій творчості митця – на основі вокально-художніх образів, у доборі пісенного репертуару майбутнього вчителя, тематичної бази, особливостей вокальної мови, інтонацій та тембрових знахідок, настрою та індивідуального неповторного вокально-виконавського стилю.

Оригінальний, неординарний підхід аналізу проблеми вокально-педагогічної творчості виявляє у своєму дослідженні Чжан Цзянь Го [6].

Теоретичний аналіз таких категорій, як «смак», «естетичний смак», «художній смак», через узагальнення філософської, психологічної, педагогічної та музикознавчої літератури дав змогу окреслити сутність поняття «художній смак» як системи чуттєво-раціональних уподобань особистості, що виникає на основі історично детермінованих уявлень кожного індивіда про прекрасне й спонукає до активної, такої, що відповідає ідеалу, життєдіяльності. Характер художнього смаку є особистісним, оскільки відображає ставлення особистості як представника суспільства на певному етапі історичного розвитку до мистецьких цінностей. Художній смак розвивається на основі естетичного, є його своєрідною модифікацією, що відображає здатність до індивідуального критичного відбору естетичних і художніх цінностей [1; 2].

На підставі здійсненого аналізу визначаємо художній смак як складну інтегративну властивість особистості, яка акумулює естетичне ставлення, ціннісно-орієнтаційні критерії, гармонійну єдність раціонального та емоційного й передбачає здатність індивіда до цілеспрямованої, орієнтованої на ідеал естетично-творчої діяльності.

Результати дослідження показали, що особливого значення проблема розвитку смаку набуває щодо досліджуваної соціально-вікової групи – студентства. Навчання студентів розцінюють як активний період набуття знань у поєднанні з пошуком власної позиції, естетичних цінностей, які, перебуваючи в процесі становлення, мають тенденцію до змін. Як керований і педагогічно регульований процес, формування художнього смаку відображає естетичні вподобання студента й залежить від змісту суджень і оцінок, ступеня творчого підходу до діяльності. Вибірковість смакових вподобань зумовлює характер напрямків художньо-творчої діяльності, естетичного самовдосконалення особистості [1].

Про рівень розвитку художнього смаку студентів свідчить їх художня культура. Потенційна в соціальному та художньому плані розвитку, вона характеризується яскравою динамічністю й критичною селективністю.

Установлено, що основними засобами художньо-виховного впливу музичного мистецтва є: жанрово-стильова багатогранність, позначена розмаїттям тематики, змісту, настроїв та емоцій, що сприяє формуванню ціннісних орієнтацій, смаків та ідеалів індивіда; синкретичність, яка передбачає широкий діапазон і розмаїття переходів емоційно-інтонаційних барв, творчих ідей, викликає переживання, що не мають аналогів, а також через уявлення впливає на емоції та почуття, формуючи характерну для особистості здатність до рельєфного уявлення художнього образу; унікальність мистецтва імпровізації, спрямоване на стимулювання художньо-творчого потенціалу особистості, максимальну активізацію її фантазії, творчої уяви та художнього мислення [4, с. 73].

До основних педагогічних умов належить стимулювання художньо-творчої самореалізації майбутніх учителів музичного мистецтва на основі діалогічного стилю педагогічного спілкування. Діалог як вирішальний аспект досягнення ефективності спільної творчої взаємодії активних суб'єктів навчально-виховного процесу є характерною ознакою нової педагогічної парадигми.

Діалогічний стиль педагогічного спілкування зумовлює активізацію творчого самовдосконалення, самостійності й самореалізації майбутніх учителів музичного мистецтва. Однією з основних умов діалогічного педагогічного спілкування є особистісно орієнтоване спрямування, при якому врахування індивідуальності студента зумовлює головні критерії добору методичних засобів навчання.

Активізація творчо-пошукової діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва на основі проблемного навчання є необхідною умовою успішного розвитку художнього смаку студентів. Застосування проблемного навчання в досліджуваному процесі зумовлено проблемною суттю музичного виконавства як складної, динамічної за формою та змістом системи загалом. Використання проблемних ситуацій, методів і завдань формує діалектичний підхід до опанування специфіки музичного мистецтва (освоєння жанрово-стильових характеристик музичних творів, принципу розвитку кожного окремого твору; внутрішніх закономірностей створення художньої образності твору; логічність структурної побудови тощо), що збагачує професійні знання майбутніх учителів музичного мистецтва, зумовлюючи динамічність розвитку їх художнього смаку.

Залучення студентів до синкретичних форм виконавської діяльності як педагогічна умова передбачає активізацію здатності студентів до поліаспектного осягнення музично-естетичних явищ музичного мистецтва, використання багатогранності форм музично-виконавської діяльності й оригінальності творчо-інтерпретаційних підходів; це значно розширює спектр естетичного світогляду та музичної культури, інтересів і потреб, емоційно-естетичних переживань, професійних мотивацій і художньо-творчого вдосконалення студентів, сприяючи активізації розвитку їх художнього смаку [4, с. 38].

Отже, науково обґрунтовано, що музичне мистецтво є одним з актуальних і ефективних засобів музично-естетичного виховання в структурі сучасної мистецької освіти. Музичне мистецтво створює необхідні умови для розвитку художнього смаку, естетичних інтересів і потреб, виконавського досвіду особистості, формуючи естетичне ставлення та забезпечуючи розкриття художньо-творчих здібностей у процесі становлення творчої індивідуальності майбутніх учителів музичного мистецтва. Завдяки узагальненню даних теоретичного аналізу встановлено, що художній смак – складна інтегративна властивість особистості, яка акумулює естетичне ставлення, ціннісно-орієнтаційні критерії, гармонійну єдність раціонального та емоційного й передбачає здатність індивіда до цілеспрямованої, орієнтованої на ідеал естетично-творчої діяльності.

Подальшими напрямками наукових досліджень є реалізація науково обґрунтованих педагогічних умов розвитку художнього смаку майбутніх учителів музичного мистецтва.

Література:

1. Аналіз матеріалів зарубіжної музичної освіти / за ред. Чжоу Шібіня, Гун Чжена. – Шанхай : Музика, 2007. – 372 с.
2. Історія китайської музики : навчальний посібник для студентів музичних факультетів. – Чунцин : Півд.-Західний університет, 2007. – 354 с.
3. Козир А. В. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти : монографія / А. В. Козир. – К. : НПУ імені М. Драгоманова, 2008. – 378 с.
4. Попович Н. М. Художньо-виховний потенціал естрадної музики мистецтва / Н. М. Попович // Теорія і методика мистецької освіти : зб. наук. праць / ред. кол.: О. П. Щолокова та ін. – К. : НПУ, 2002. – Вип. 3. – С. 37-40.

5. Цзінь Нань. Вокальна підготовка в Китаї: до проблеми формування творчої індивідуальності співака // Вісник ДАКККіМ. – 2008. – Вип. 3. – К., 2008. – С. 73-76.
6. Чжан Цзянь Го. Путь реформы вокальной музыки (Шэн юе цзяо сюе тай тэ чжи лу). – Нянъцзин : НХИ, 2004. – 215 с.

Коваленко О. А., Тань Сяо

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ РАЗВИТИЯ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ВКУСА
БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКАЛЬНОГО ИСКУССТВА В КНР

В статье исследован рост роли художественно-воспитательного потенциала музыкального искусства как одного из актуальных и эффективных средств музыкально-эстетического воспитания в системе художественного высшего образования в КНР. Выяснено содержание понятия «художественный вкус» из обобщения философской, психологической, педагогической и музыковедческих литератур; обоснованы педагогические условия развития, к которым относятся: стимулирование художественно-творческой самореализации будущих учителей музыкального искусства на основании диалогического стиля педагогического общения, активизация творческой поисковой деятельности будущих учителей музыкального искусства на основании проблемного обучения и привлечения студентов к синкретическим формам музыкального искусства; определены свойства художественно-воспитательного воздействия эстрадного музыкального искусства, а именно: жанрово-стилевое многообразие, синкретичность и уникальность искусства импровизации.

Ключевые слова: художественный вкус, музыкально-исполнительская деятельность, готовность, профессиональная подготовка.

Kovalenko O. A., Tan Xiao

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF ARTISTIC TASTE
OF FUTURE MUSIC TEACHERS' TRAINING PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

The article examines the growing role of artistic and educational potential of pop music as one of the urgent and effective means of musical and aesthetic education in the system of higher education; turns the concept of «artistic taste» through the generalization of philosophical, psychological, pedagogical and musicological literature; the article highlights pedagogical conditions of development which include: stimulation of artistic and creative musicians' self-fulfillment based on a dialogic teaching style of communication, activation of musicians' creative search based on problem-based learning and engaging students in syncretic forms of pop performance; the artistic and educational influence of pop music is analyzed, namely: genre and stylistic diversity, uniqueness and syncretic of the art of improvisation. The authors investigated the process of taste development which is very important regarding the study of social and age group - students. The process of teaching students is regarded as an active period during their acquisition of knowledge, combined with finding their own position, aesthetic values, who being in the stage of incipience can be changeable. The authors of the criteria of readiness to implement music teacher musical and pedagogical process such as: motivational, meaningful, operational experience creativity. The formation of artistic taste is educationally controlled and regulated process which reflects the aesthetic preferences of the student, depending on the content of judgments and estimates the degree of creativity to work. Selectivity of taste determines the nature areas of artistic and creative activities, aesthetic improvement. The research allowed to conclude that the art of pop music creates the necessary conditions for the development of artistic taste, aesthetic interests and needs, the individual executive experience, creates an aesthetic attitude and provides disclosure of artistic and creative skills during the development of musicians' creative individuality.

Key words: artistic taste, musical and performing activities, readiness, training.